

Luultavasti kannattaisi pitää yksi (pohjoismai-
nen) tiedotustutkijoiden konferenssi aiheesta mi-
tä me (pohjoismaisilta) tiedotustutkijoiden kon-
ferensseilta odotamme.

Uusia kontaktejako? Vaiko vanhojen lämmitte-
lyä (i nordisk anda)? Vai kenties yksittäisiä
ideoita ja ahaa-oivalluksia: Sitä kaivattua Viri-
kettä, joka muuttaa kaiken? Vai halajammeko kon-
ferenssilta peräti syvästi koko tieteellistä
ajatteluaamme järjestyttävää Debattia?

Useimmat tuntuvat jotenkin pettyneiltä. Aina-
kin meistä suomalaisista, joista useimmille aina-
kin tanskalaisten kaikki suuri viisus jää uskon
asiaksi.



Perimmäinen ongelma koskee jo työryhmätasoa.
Vaikka työryhmiä oli Voldassakin äkisti ajatel-
len runsaasti (tuo 13), niin onko vielä ollenkaan
selvää, että juuri minun aiheeni luiskahtaa luon-
tevasti mihinkään noista lukuisista karsinoista?
(Ja mukaanhan toki haluan; pohjoismaiset tutki-
jakontaktit kun koen periaatteessa palkitsevik-
si!)

Luultavasti aika moni on tullut valinneeksi
työryhmänsä periaatteella tuo-nyt-on-lähinnä.

Ja se näkyy. Sääli ryhmäpuheenjohtajia, jotka
koettavat parhaansa mukaan rakennella aasinsilto-
ja mitä erilaisimpien lähestymistapojen ja maail-
mojensyleilyjen välille. Kohtelias pakko-kymmen-
minuuttinen kollega A:n paperille x, ja yhtäläi-
sen tasapuolisesti sama ohjelma-aika myös B:n
tuotokselle y.

Omassa työryhmässäni - aiheena Journalismin eh-
dot - tulin tehneeksi tuttavuutta mm. tanskalais-
ten Erik Lundin ja Niels Thomsenin sanomalehti-
typologisointiin sekä suomalaisen Esko Keräsen
Helsingissä taatimaan Iisensiaattityöhön, jossa
kuuluu muun muassa summeeratun, miten huimasti
suomalaisten sanomalehdentoimitusten toimittaja-
määrä on noussut sitten vuosisadanvaihteen.

Maaillalla kuulee. Ehkäpä en olisi tullut lä-
heskään yhtä nopeasti tietoiseksi noista Keräsen
tutkimushavainnoista ilman, että olisin tullut



päätäneeksi samaan työryhmään Päiviö Tommolan -
Keräsen tutkimushavaintojen edelleenvälittäjän -
kanssa.



Uskaltanee - Voldankin kaikujen pohjalta - empi-
en aprikoida, että tiedonvälityksen käytäntö ja
tiedonvälityksen tutkimus olisivat Pohjoismaissa
lähtenymässä toisiaan.

Oriveden vuoden 1977 konferenssi lienee kir-
jautunut pohjoismaisen tutkijayhteisön kollektiiv-
iseen muistiin 'teoreettisimpana'.

Voldan vuonna 1983 tuntuu yhä useampi tutkija
olevan huolestunut ns. uuden viestintäteknologian
avaamista näkymistä. Ikuista tutkimusobjektikes-
kustelua ei ehkä olisi enää varaa käydä?



Vuosi 1985 on Tanskan vuosi. Geysshireja tahikka
vuonoja emme silloin näe. Mutta muuten on Tans-
kassa varmaan joviaalin mukavaa.

Tuota mukavuutta odoteltaessa voisivat Tanskan
konferenssin suunnitteluun osallistuvat edustajam-
me vaikkapa paneutua vakavasti pohtimaan kysymys-
tä, miksi ja miten pohjoismaisia tiedotustutkimus-
konferensseja.

I nordisk anda. Amen.

Jyrki Pietilä

Terve mieli terveessä TV:ssä

Puitteet olivat upeat Suomen Mielenterveysseuran
ja Psykiatrian tutkimussäätiön järjestämässä kan-
sainvälisessä kongressissa, joka oli saanut ot-
sakkeekseen *Audiovisual Communication and Mental
Health*. Espoon Dipoliin 12.-15. kesäkuuta ma-
joittuneen kongressin pelkkä ilmoittautumismaksu
oli pitkälti toista tuhatta markkaa, ja hotellit
siihen lisäksi. Ykkösluokan tapaaminen siis.

Kongressin kolme pääteemaa olivat: (1) audiovisuaalinen viestintä ja mielenterveys, (2) av-tekniikan käyttö psykiatrian opetuksessa ja (3) taideterapia ja videoterapia. Tiedotusopillisesti kiinnostavin oli teemoista ensimmäinen, johon kongressi ylipäänsäkin keskittyi.

Pääalustajaksi oli kutsuttu George Gerbner Yhdysvalloista (ks. Gerbnerin haastattelu seuraavassa numerossa). Hän esitteli Pennsylvanian yliopistossa johtamansa televisiotutkimusprojektin tuloksia. Värikkäässä alustuksessaan - jonka hän esitti kadehdittavasti ilman minkäänlaisia papereita - hän hahmotteli kriittisen kuvan nykyaikaisesta TV-rituaalista. Esimerkit siivittivät hänen sanomaansa: millaisen kuvan ruokailusta amerikkalainen TV-yleisö saakaan nähdesään vuosittain parhaana katseluaikana 22 000 kohtausta, joissa syödään. Alkoholitutkijoita, jotka Suomessakin askartelevat milloin minkäkin kulttuurituotteen parissa, saattaa kiinnostaa, että amerikkalaisessa televisiossa juodaan viinaa 15 kertaa enemmän kuin vettä.

Vaikka Gerbner ei suoranaisesti puuttunutkaan televisioväkivallan vaikutuksiin, avasi hän siihen mielenkiintoisen näkökulman. Hänen mukaansa televisiossa esiintyy rikoksia kymmenen kertaa enemmän kuin todellisuudessa. 55 prosenttia suosikkisarjojen henkilöistä joutuu viikottain väkivaltaiseen tilanteeseen. Tämä lisää Gerbnerin tulosten mukaan yleisön *pelkoa joutua uhriksi*. Hän puhui "pahan maailman syndroomasta", joka on eräänlainen paranoia.

Gerbner vaikutti (mm. kongressin lehdistöilaisuudessa) erittäin tietoiselta vaikutustutkimusten kulttuurisidonnaisuudesta. Samoin hän painotti sitä, että televisiojärjestelmissä on huomattavia eroja eri maiden kesken. Gerbner ei tunnustanut niinkään kiinnostuneelta TV:n aikaansaamista asennemuutoksista, aggressiivisuuden lisääntymistä jne., vaan hän korosti sen elämäntapavaikutusta. Hän puhui poleemisesti massarituaalista, televisiosta uutena uskontona sekä uudesta yhteiskunnallisesta "luokkajaosta", juovasta *light-viewereiden* ja *heavy-viewereiden* välillä. (Elämäntapavaikutuksiin puuttui myös Yleisradion v.t. ohjelmapäällikkö Sirkka Minkkinen, joka kartoitti kuvallisen joukkotiedotuksen vaikutuksia suomalai-

seen yhteiskuntamaastoon. Hänen alustuksensa julkaistaan toisaalla lehdessä.)

Professori Kirsti Lagerspetz Abo Akademiasta ja professori Adam Fraczek Puolan tiedeakatemiasta lähestyivät television vaikutuksia perinteisemmästä näkökulmasta tuoden kuitenkin uusia tutkimustuloksia keskusteluun. Molemmat ovat mukana vuonna 1977 Chicagon yliopistosta käsin käynnistetyssä tutkimussarjassa, jossa seurataan television katselun vaikutuksia lasten aggressiiviseen käyttäytymiseen. Projektissa on mukana kuusi maata. Molemmat toivat ilmi positiivisen korrelaation, joka vallitsee aggressiivisen käyttäytymisen ja aggressiivisiin TV-hahmoihin samaistumisen välillä. Sekä Suomen että Puolan tutkimuksissa havaittiin poikien reagoivan voimakkaammin väkivaltaan kuin tyttöjen, jotka taas olivat ahdistuneempia väkivaltaohjelmien katselun jälkeen. (Lagerspetzin alustus julkaistaan toisaalla lehdessä.)

Tutkija Keith Roe Lundin yliopistosta Ruotsista puolestaan esitteli tuloksiaan, joiden mukaan koulussa huonosti menestyvät ja siihen kielteisesti suhtautuvat nuoret olivat taipuvaisimpia omaksumaan esim. väkivaltaohjelmat. Hänen mukaansa "ongelmallinen" videoiden käyttö oli nimenomaan seuraus huonosta koulumenestyksestä. Hän katsoi, että perinteinen salliva ja vapaamielinen sensuurikeskustelu ei välttämättä ole enää ajan tasalla, sillä sen premissit näyttäisivät juontuvan 1960-luvun nykyistä paljon pehmeämmästä TV-väkivallasta.

Erikoistutkija Martti Soramäki Yleisradiosta esitteli havaintojaan videoelokuvien tarjonnasta ja kulutuksesta. Hänen mukaansa eurooppalainen videokulttuuri poikkeaa amerikkalaisesta. Yhdysvalloissa video näyttää liittyvän läheisesti elokuvakulttuuriin, ts. videokulutusta hallitsevat menestyneimmät elokuvateatterielokuvat. Länsi-Euroopassa sekä tarjonta että kulutus näyttävät painottuvan elokuvateattereita enemmän jännitykseen ja väkivaltaan. Asiantilaa selittää kenties se, että eurooppalainen videokulttuuri on suhteellisen nuorta, jolloin markkinoilla on runsaasti spekulatiivisella aineistolla kilpailevia videoyhtymisiä.

Kongressi oli suunnattu av- viestinnän parissa

työskenteleville, tutkijoille, opettajille, kasvattajille ja mielenterveystyötä tekeville. Pääluennoitsijoiksi oli kutsuttu 30 asiantuntijaa eri maista. Luentojen ohella Dipoliin oli järjestetty non-stop-teatteri filmiesityksiä varten. Eteistiloihin puolestaan oli pystytetty videotekniikan näyttely.

Heikki Hellman

Viestintäpolitiikkaa siirtolaisille

Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos järjesti kesäkuun 19.-22. päivinä kansainvälisen konferenssin, jossa pohdittiin siirtolaisten ihmisoikeuksien toteutumista tiedonvälityksessä. Metalliliiton kurssikeskuksen Murikan leppeässä huonassa pidetty kesäkonferenssi kokosi paikalle noin 40 tutkijaa ja muuta asiantuntijaa yhteensä 15 maasta. Tilaisuuden rahoituksesta vastasi pääosiltaan YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO ja lisäksi tukea saatiin Suomen opetus- ja työvoimaministeriöiltä.

Konferenssin ensisijaisena tavoitteena oli kansainvälisen tutkimusyhteistyön käynnistäminen siirtolaisten ihmisoikeuksien toteutumisesta tiedonvälityksen alueella. Lisäksi konferenssilla pyrittiin herättämään keskustelua siirtolaisia koskevan viestintäpolitiikan perusteista sekä osoittamaan alalla vallitseva huutava tutkimustiedon tarve.

Siirtolaisten kommunikaatiotilannetta tutkittu vähän

Konferenssiin valmistellut eri maiden kansalliset raportit osoittavat, että siirtolaisia koskeva tutkimus on keskittynyt pääasiassa heidän elämäntilanteensa sosiaalisten ja taloudellisten puolien selvittämiseen. Lisäksi tutkimuksessa on viime vuosina alettu yhä enemmän kiinnittää huomiota lasten ja nuorten sopeutumisoongelmiin ja tällöin erityisesti siirtolaislasten koulutuksen ongelmiin.

Siirtolaisten kommunikaatiotilannetta on toistaiseksi tutkittu hyvin vähän. Esimerkiksi Sveit-



sissä, jossa ulkomaalaisten osuus koko väestöstä on peräti 14,5 %, tällaisia tutkimuksia ei toistaiseksi ole tehty lainkaan. Sveitsin edustaja vakuuttikin Murikassa, että pidetyn konferenssin herättämänä siirtolaisten kommunikaatiotilannetta ruvetaan maassa tutkimaan.

Jonkin verran siirtolaisten kommunikaatiotilannetta on tutkittu Ruotsissa, Englannissa, Saksan Liittotasavallassa ja Hollannissa. Itävallassa on julkaistu siirtolaisia koskevaa lehdistökirjoittelua käsittelevä väitöskirja, Norjassa on parhaillaan käynnissä työvoimaviranomaisten rahoittama projekti, jolla pyritään parantamaan siirtolaisten kommunikaatiovalmiutta yhteiskunnallisessa keskustelussa. Suomikin on mukana kuvassa, sillä Suomessa on tehty useita erityisesti ruotsinsuomalaisten kommunikaatiotilanteeseen liittyviä tutkimuksia.

Eryityisesti suurimmissa Länsi-Euroopan maissa tutkimuksen aktivointi on suuresti riippuvainen yksittäisten tutkijoiden yritteliäisyydestä ja innostuksesta. Tätä osoittavat Murikan konferenssin valmisteluvaiheen kokemukset. Kolmesta suurimmasta, Englannista, Ranskasta ja Saksan Liittotasavallassa, ei tullut konferenssiin yhtään "virallisten" tahojen lähettämää osanottajaa eikä Ranskasta lopulta osallistunut kukaan. Sen sijaan esimerkiksi Norjasta, jossa siirtolaisten lukumäärä on vain 90 000, osallistui konferenssiin valtion rahoituksella neljä tutkijaa.

Kansainvälinen tutkimusyhteistyö käynnistyy

Konferenssin osanottajat sopivat kansainvälisen tutkimusyhteistyön käynnistämisestä siirtolaisten ihmisoikeuksien edistämiseksi tiedonvälityksen alueella. Sovitun yhteistyötutkimuksen (joint study) otsikoksi vahvistettiin englanninkielinen nimi "The Role of Information in the Realization of the Human Rights of Migrant Workers". Konferenssin päätösasiakirjassa tutkimukselle asetettiin muun muassa seuraavat tavoitteet: 1) siirtolaisten kommunikaatiotilanteen